

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 45.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni do minadora y respectada d' les regions germanas. — Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa... Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, à fer lleys y à juciar, cada hú á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y intel·ligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors avensos de la ciencia y planter de filosofes y juristas. A fora la encyclopèdia ruinosa... Iniciatament unida á la vella Catalunya, glòria en sa història y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repoblades las muntanyas per grans boscos, tressant pels singles els corredors enginyos moderns, trayent del terren y de las mitjas els fruits y minerals. Las aigües de sos rius saltant de resclosa movent enginyos del treball. — Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d'un art, fill legítim del antic criat en els avensos actuals. Voltar las vellas poblacions històriques de populoses y amplias ciutats modernes. — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervinde en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Pero benirho tenim lo précis: Força, riquesa y intel·ligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria. — LLUÍS DOMÈNICH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa: al mes. 0'50

Fora semestre. 3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN
Carrer del Parque, N.º 8.

Tortosa 15 Novembre de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 15, XXIV. S. Eugeni b. y mr. y s. Leopoldo emp. — Dilluns 16. S. Elpidi y comp. mrs. — Dimarts 17. S. Gregori Taumaturgo, sts. Iscle y Victoria mrs. y santa Gertrudis la Magna vg. — dimecres 18. San Maximí b. y s. Bárbara noy mr. — Dijous 19. Sta. Isabel reyna d' Hungria vda. — Gala ab uniforme per ser lo sant de S. M. la reyna Donya Isabel II. — Divendres 20. S. Félix de Valois cf. y s. Octavi mr. — Abs. gen. Trinitat. — Dissapte 21. La Presentació de N.ª S.ª en lo Temple.

Escriguem en català

Veus aquí una cosa que á primera vista sembla sense importància y que, mirada bé y baix tots los punts, es molt gran la influència que reporta: ma refereix al escriure en català sempre y quan aquell siga aplicable, y son us fill de la llògica y del bon sentit.

Avuy dia, si be son ja moltissims los que portats del seu bon criteri y comprehendimento verament escriuen en la seva llengua mare, no es menys cert qu' una gran massa, per no dir la inmensa majoria, encara usan los vells motius y se deixan portar per la gran y odiosa rutina.

Vos dirán los uns que si, tot y comprendent la rahó y la forsa de la llògica, y estant en un tot complertament identificat en les nostres idées no escriuen tal com els parlan, es per la sencilla ràhó de que no saben escriurel. Altres, no tan franchs y en conseqüència més de criticar, vos dirán que aixís los ho han ensenyat y aixís volen continuarlo, afegint molts que en castellà s' expressan més bé y ab menos dificultat. Altres n' hi ha espirits antiquats y dignes de tota llàstima que improban que l' escriure en castellà es cos y ànima y que denota una educació esteràndar y un gust refinat, sen en canvi lo català cosa tan adusta y tan grollera, que lo posa molt per sota de la castellana llengua. Altres per fi, gent despreciable y de mala fe, seraixen pero ignorants al fi, vos dirán que si no escriuen en català es per una ràhó de pes y

molt convincent perque fa catalanista (!). Y tal volta si escudriyneu bé, encara trobareu per algú recó un ó mes pobres infelisos que vos dirán, tot fent la mitja rialleta, que tot això no es més que fruits del clericalisme y de la reacció,

No vull parlarvos de la gran massa obrera tan mal defensada y amparada de propis y estranys de la gran multitud de sers desgraciats que las necessitats de la vida y lo poch interés dels governants no van donarlos la més lleugera educación, perquà jay!, aquests, encara que vulgan, no poden escriure ni tan siquiera en la llengua oficial y de Castella que impera en les escoles totes. Figureuvs per un moment que un amich vostre, un amich de la infantesa, català com vós, saltres y com vosaltres parlaient sempre en la seua llengua, entra en la vostra casa, y que al donarvos lo saludo amistós y acarà empendre la conversa, ho fa en un idioma que no es lo seu. De primer moment vos posareu à riure prenent allò com una original bromada del vostre amich, pero si aquest, á pesar de vosaltres riallades y vostres gestos, va seguir sa conversa seriós que seriós y sempre en extranya llengua, á ben segur que tots plegats lo pendreu per boig y boig incurable.

Donchs bé, això que tothom critica y reprovará, participant del mateix criteri nostre, perque no pot menos de participarhi, això es lo que cada dia y per diferents motius se fa en cartes y escrits intims. Allò que tant ens faria riure y pendriam com a fill d'un cervell buit y de sequilibrat, la realitat aclapadora ens ho ensenya en mils y mils exemples d' escrits fets, ó millor dit, traduits en castellà. Per veatura lo cas no es lo mateix en una conversa que en un escrit? Es que lo que ens fa riure, tractantse de dirlo ab la propia boca, deixa de ser ridicol y criticable al transmetreho en un tres de paper? Vos n'anireu à fora, á pochs kilòmetres si voleu, y al escriure al pare, á la mare, al parent, á tots ab qui vos il·ligui un sentiment d' apreci y amistad, pel sol fet d' estar separats llarg ó breument per la distància, lo nostre escrit ja no serà igual que la conversa: hauréu enmatllat un llenguatge que ens es foraster, quan lo vostre es sobre de riquesa y lo que mes coneixe.

Veritat que tot això, si un hi pensa, ho troba d' una ridiculesa espantosa? La gent de poble, ignorant de si y de si rutinaria, es el que també té un carinyo verdaderament asombrós per aitals traduccions. Lo que n' resulta ja tots ho sabem: escrits especials i dignes de ser coleccions com exemplars rars y originals, y mostra á la vegada de nostre grau d' estupidesa. Y no vull parlar del gros continent de jovent enamorat, ó que s' ho pensa al menos, que empenyat ab sa idea rutinaria s' troba ab verdaders apuros pera traduir y escriure en un altre idioma, una cosa tan intima y tant delicada com es lo trasmissió de los sentiments del cor y de l' ànima tota, á la seua estimada.

Es precís, doncós, escriure en català, deixantse de velles rutines y tontos prejudicis. Es precís, perque á la vegada que honreu y enaltiu á la vostra llengua mare, cultivantla y propagantla, realiseu un acte de bon sentit y de bon criteri.

Vosaltres, que ab tot y participar de nostres ideals de salvació y de la bona causa, la por de no saberlo escriure vos privades d' expressarlos tal com sentiu y pensieu, deixeu aquesta forta preocupació. Escrigueuhi sempre, sempre que vingut al cas y que vos dirigiu á un germà de patria, sense por a las errades ni al tan temut «que dirán», convensuts sempre de que vostre escrit català resultarà vulgues no vulgues, més veritat y expressarà ab major claretat y naturalitat vostre pensament y vosaltres ideas. No ho creguéu que ab lo castellà topeu ab menos dificultats: això vos hu semblarà perque haureu fet l' escrit de correiguda y sense vacilacions, però jay! que allò sempre serà un pensament rebregat y una traducció mal feta.

Vosaltres, que trobeu nostra santa parla grollera y molt paguesa, que tot y sent vostra y havera viscuda, la posposeu á una altra que no més coneixeu per lo que vos han dit d' ella quan equívocats esteu! Cap com ella tan matissos, ni d' una gamma tant florida, tan aviat energica com suau y tendra, sempre clara, sempre hermosa, sempre concisa y superbament enginyosa.

Y vosaltres la qui determinades idees, may prou combatudes, vos privan d' escriure vostra per nosaltres tan estimada llen-

gua, per créureho fill d' altres determinades idees sempre nobles y enlairades... á vosaltres, no més podém, tot desitjanvos dies de desvetllament moral, que compadirvos de vostra ceguera, de vostra infelicitat.

Passém per un moment las mans sobre 'ls ulls, y al tancarlos y reconcentrar per una estona nostres pensaments esgariats, veurem la veritat de lo que es tan llogich y razonable. Verem, que sí, que al escriure al amich al parent, á la enamorada, en los actes tos de la vida consolada y intima, en tot lo que entranyi relació y mutua correspondencia entre 'ls bons catalans, en català devém expresarlos, y en català tenim que entendreus.

Escribim, sí, escribim, sempre que la llògica no indiqui, en nostra benyoiguda llengua, per nosaltres la primera y més estimada de totes. Femho, no per interessos del partit ni exclusivismes de cap mena; no pera donar cau a una idea y á un moviment salvador y progressiu que ja porta en si lo germe de les grans accions. Femho pel triomf del bon sentit y de la sana rahó, companys que han de ser del desvetllament y despertar de la patria catalana.

Joaquim Renart.

regionalisme català: el sentiam, pero no 'l cantavam, llavoras las cosas anavan millor, eram rics encara, estavam grassos y no las sentiam las catelladas que 'ns venian de Madrid. Mes avuy, ja han canbiat las cosas, ja tots la veyem, tots la sentim la miseria y el malestar.

Quina diferencia!

Era avans que 'ls nostres avis ens diguessen: «Estolvieu, fills, que 'n vindréu mes. —S' ha acabat allò! Ja no 'n queda ni rasatre d' aquell temps. Avuy ja 'ns diuhem: —«Estolvieu, fills, si voleu menjar.»

Y quina diferencia, torném a repetir! La regió mes trevallada, la mes rica de la península que era avans...

Ja era hora donchs! Ja hem despertat gràcies á Deu! Ja avuy tothom el veu, tothom l' entent el regionalisme català.

Agafeu sino un obrer y digueu-li, un d' aquells que han hagut d' abandonar cent vegades en un any la seua regió si han volgut trevallar de son ofici: —Tú ets català? Tú ets regionalista? —Sí! —vos dirà aquest, ab forsa y de-sengany. —Ho soch, perque es ma propia terra.

Preguntebo á un hisendat: —Oh, sí! —vos dirà aquest altre. —Sempre ho he sigut: sempre 'ls he defensat els interessos de la terra!

Y per últim, á un pagés, á un de calses curtes, de aquells que encara quedan per la nostra sort... Pero que li direu a n' aquest bon home? jsi tot ell ho es, si n' es l' emblema del regionalisme! —Ay si 'l sentiam!

Donchs be: el regionalisme, ho admet tot, lo bò, y à tothom, mentres sigan catalans, mentres sigan de la terra, y no professen ideas subversivas contra l' ordre religiós y social.

Y per això, per aquestes causes, tenim el sufragi, pera distinguirlo, pera classificarlo tot al com se deu. —Que no t' agrada aquest? donchs prentne un altre, que prou n' hi ha de candidats regionalistes!... Tria, escueilleix, son catalans, son de la terra, son de casa, y el que la fasi, á foral! Ja may més!... Y així ab els diputats.

Y aixís hauria d' esser, y aixís quasi bé es, y aixís serà del tot à no trigar gayre: el dia que l' obrer desperti de tot aquest ensoriment, de tota aquesta farsa política que 'l enganya y 'l porta à vendre; de tota aquesta farsa política forastera que 's cria en las

El regionalisme

ciutat, y que l' mateix poble envia a aquella capital castellana, pera que s' enriquixi y s' oblixi de llí, del obrer, de qui l' ha votat, de qui l' ha fet homel.

Som joves, y la joventut la porta sempre l' evolució y aquesta ha vingut en la política regional: que s' el regionalisme. No ho dumpteu.

Siguéns forts, siguéns braus soldats de la terra: defensors de lo nostre. No hi vulguém sucumbir, no, com el poeta, com el personatge de l' obra immortal den Valderón, que per cobart, s' en terra ells mateix.

Allà, en aquelles terras, a continuar l' obra del gran patriu, del gran Robert!

No defalliu, braus catalans, que l' talent s' imposa sempre, y a tot arreu!

No ho olvidém.

Ab els regidors, desinfectarém las Casas Comunals y acabarém

ab el caciquisme català-madri- leny; ab els diputats, formarém cercle pera l' pervindre, y així, de conjunt en conjunt, portarem a terme nostre hermossissim, nos tre honrat, nostre incomparable programa.

Agafeu sió un fill d' una de las repúblicas sud-americanas, aneu y digneui:

—Quin es el ciutadá de las diferentes regions espanyolas que t' agrada més?

Y vos dirà desseguida:

—El català.

—Perquè?

—l' er actiu y trevallador, per defensor de sos ideals!

Prou, y apreném: que la regió rica y trevalladora com la nostra que no s' uneix en defensa de sus llibertats, ó siga contra l' s politichs centralistas, les morta, ben mortal!

Un regionalista.

SOMNI PASSAT

(D' Enrich Heine)

Vaig somniá en temps felis, clavells y roses

Molts afalachs y una febril passió,

Dolços llaüvis, paraules agradooses

Y los cantars de notes melodiooses

Rublertes d' alegria y d' ilusió.

Vareig perdre en un temps la recordansa

Dels somnis y la imatje triomfant,

Vareig perdre l' conort y la esperansa,

Quedantme solsament per benauransa,

Los versos quo vaig fer d' amor parlant.

Vosaltres que sou fills d' aquesta pensa,

Vosaltres que heu cantat mes ilusions,

Fugiu també perdeu vos per la immensa

Aclapada de l' espay, per recompensa

Duentsent mos sospirs y als angelons,

Si es que per los altis algún se 'n trova

Digneuli de que resi molt per mi.

Parleuli de que vull la vida nova

Digneuli versos meus que 'm vull mori.

Per la traducció.

Pere Salom Morera

Mirant un album

N' hi he vistes mils de firmes barrejades

De vanitosos totes he pensat,

Quan é mi, m' han pregat moltes vegades.

Perque estampés mon nom hé contestat

No li volgueu; perque no s' hi veuria

En mitj la dels senyors y no voldria

Quedarsh pas, ma firma sens perfil.

Lo que vos assegur li posaria

Si fos un orgullós y no un humil.

Pere Salom Morera

gestat Divina, li evoca recorts mundans que l' allunyan d' aquet saludable fi.

Y no es pas que la Iglesia no hagi pres disposicions pera evitar aquets abusos, puig els Sants Pares y Concilis de la Iglesia han sentat una verdadera doctrina en materia de música religiosa. Y en ella ens diuen que l' cant y l' ús de la orga, com dels demés instruments musicals, de tal forma han d' estar ordenats en els Oficis divins, que de cap manera s' oposin a la santedat del culte divi.

Naturalment que la Iglesia dona la preferencia al cant plà, segons podém veure per lo que diu Benet XIV: «El cant plà, noment també gregoriat, és aquell que excita las ànimias dels fidels a la devoció y a la pietat, el qual, si s' executa recte y convenientment a las iglesias de Deu, és sentit ab molt agrado

per las personas piadosas, y aquet cant ha d' esser preferit al armònic ó musical». Encaixa que es preferible el cant gregoriat, no obstant, el musical y l' ús d' instruments musicals està permés, y solzament s' han de reprobar els abusos». Y en el *Ceremonial de Bisbes*, trobem: «Hont aquell (el cant plà) està en ús, s' ha de conservar en tot; hon està abolit, convé que sigui reposat y fomentario, principalment en temps d' Advent y Cuarema».

Com se veu, no obstant la preferencia que la Iglesia mostra pel cant plà, no s' resisteix pas a acceptar el cant armònic, sols hi posa alguns requeriments; y es el Bisbe, per ell solzament qui ha de consentir ó prohibir la música que s' executa en las iglesias, segons el *Ceremonial de Bisbes*.

Quan és altra música que l' cant plà la que s' fa sentir en las iglesias, mireu qua s' requereix: «que l' cant musical sigui grave, decorós, suau y piados». (*Ceremonial de Bisbes*). «Que l' instruments musicals s' emplein solzament pera afegir certa forsa al cant de las paraules, per que l' sentit d' ellas se fixi més y més en las ànimas dels oyents, las conmogui y las exiti a la contemplació de las cosas espirituales y al amor de Deu». (Card. Arc. de Malinas). «Que las sinfonias que s' executin solzament ab instruments, ja sigui dintre la iglesia, ja sigui en profesors, sigui graves y d' elles mateixas altas pera excitar la devoció». (Card. Arc. de Malinas).

No solzament la Iglesia ha fixat las condicions que ha de tenir tota música verament religiosa, sinó que fins esmenta l' abusos que més generalment se cometent. Així, no ha de barrejarse res impur ó menys honest en l' orga ó en el cant, quinas músicas s' han de desterrar de las iglesias (Concili de Trento). Que la música no sigui mundana, profana ó teatral. (Benet XIV). Que no sia estrepitosa, perque dissiparà l' efectes de pietat en lloch de fomentarlos; que l' instruments no ofeguin las veus de tal manera, que quedí com enterrat el sentit de las paraules; que de la música sagrada se separi tot lo que es agé al seu objecte y serveixi únicament pera curiositat ó entreteniment dels oyents ó pera lluïment del seu autor. (Arc. de Mallinas).

Que las paraules que s' cantin, s' entenguin clarament (Benet XIV); que no s' alteri l' tex multantio, posposantio, anteposantio ó afegintlo a l' armonia, de tal manera, que sembli que las paraules, y son sentit serveixin a la música y no aquesta a aquella (Sagrada Congregació de R.).

Que lo que s' canti en l' introito, Ofertori, Elevació y Communió no s' perllongui de tal manera que l' celebrant permaneixi ocios en l' altar, resultant d' aquí que la música no s' acomiadi a la Missa, sinó que la Mis sa serveixi a la música. (Benet XIV.)

Aquí n' tenim un ramell de las disposicions que sobre música religiosa ha dictat la Iglesia. Tan de bò las seguassin tots els compositors moderns, ó els músics encarregats de las funcions de iglesia al menys tinguessin el bon acert d' arreconar del seu

repertori tot lo que no se subjecti a n' aquestas sanas disposicions!

Siempre afectissim amich y servidor vostre.

J. B. Espadaler y Colomer.

Per creurer es de interès per els agricultors coplem del periodic la «Veu de la Sagarra» lo seguent:

Una prova

Hi ha poch mes d'un any, que per l' intel·ligent pagés y comerciant de guanos en Joseph Vidal de Montpalau, conequerem l' existència d' un blat anomenat *Fucencs*. Dit senyor per les notícies que havia adquirit per les proves futes, digué que l' aytal blat dava un resultat gran y que era molt convenient per los aymants de l' agricultura, fer altres proves, s' fi de coneixes més la nova classe de blat y enriquirá la desvalguda agricultura, cas de continuar los bons resultats, ab una nova llavor de gran rendiment.

Moguts per aqueixa bona idea, apart de lo car, varem comprar 7 quilos *Fucencs* y ab les soles instruccions del senyor Vidal lo vanen sembrar a més, ocupant un trosset de terra de 66 metres de llarg, per lo d' ample (advertí de pas que dita terra portava dos anys de restoble de grà d' espiga).

No hi ha pera que dir, que tot l' any habem mirat y observat dit blat, a fi de que cuant vingués son temps, poguessim donar instruccions, hasta l' més petit detall.

Nostres esperances no han surtit fallides, puig apart del restoble de dos anys, d' una gran unió de cogula, del molt fred tardà y de la sequera del mes de Maig son rendiment ha sigut, al 29 per 1, rendiment que tant per la llavor com per l' estensió de terra no hi cap blat al país que l' dongui.

També habem sapigut que a altres pagesos els ha donat el 50 y 55 per 1 a regadiu y el 25 y 30 al secà.

Que l' *Fucencs*, per son rendiment, ha de ser lo blat del país, no hi cap dubte, sols es necessari que l' pagesos surtin de la rutina y s' desseudeixin a fer proves.

En cuant al resultat y classe de farina, el qu' escriu, ne farà mordre y ab tota conciencia, en donarà rahó desde LA VEU, com també, ajudant Deu, donarà instruccions per la sembra.

Un Pagés.

Ab motiu d' una nova societat de bibliófils

Fa algunes setmanes que la premsa catalana ha parlat d' una societat quin objecte no es altre que la estampació dels textes catalans de la velluria, abont los nostres escriptors dels sègles d' or de la nostra llengua, deixaren les produccions mes granades y de més valú, la major part de les quals, apesar del moviment literari que a Catalunya se obrantse, no han sigut encara tretes a llum dels arxius abont se guardan.

La sola constitució d' aquesta societat de bibliófils, ja és un signe gran de cultura y avenc al qual haurian de respondre de tots els indrets de la patria, aquells que fehits de bon ull per la estética del llibre, senten fretura per les obres capdals qu' ha produït des de llavors y enginy de la rassa catalana sobretot dels sègles XIV, XV y XVI.

Unes obres què, a mes del respectable segell de la vellesa, duen vinculat tot l' or de la diàció y de la fraseologia genuinament nostres que guardan con en urna aromàtica la multiplicitat abundosa dels

vocables y mots y gloses d'una llengua qu' ha expressat tota casta d' idees, tota mena d' accions y que dins d' llur cabal riquissim ha trobat expressions ajustades y propies fins per les ciències més especulatives, així com les ha tingudes per les naturals, divines y humanes; fóra de doldre que l' seny y la cultura dels qui poden fer-ho, no cultes o tréurelas de la foscuria, al sempre que, al editarles, no s' hi unís y empiecs, com los hi pertoca, tot l' art y bon gust que en el ram del llibre, han mostrat tenir les nacions ilustrades d' Europa y d' Ameríca.

Per que la cosa s' ho val, és que l' acoblats bibliófils de la nova societat, volen fer les estampacions de les obres susdites, així com de les que per la raretat dels exemplars mereixen esser coneudes, d' una manera digna y honrosa tal, que, enmollant-hi la consistència de materials necessària, sian un bon llegat que presents y veniders agracixin y alabrin y ahont l' art de Gutemberg sia veritablement ennoblit.

Si la dita societat logra l' seu objecte y, sens entrebancs, tira avant lo seu comès, per ben satisfacta s' en podrà tenir y per ben pagada, ja que haurà junyit l' Art y la Ciència ab els elements de l' Industria nostrada, per medi d' aquesta espècie d' amilla que l' avenc y l' estudi de fan trovar en tots els rams de la saviesa humana, y que a Catalunya, en los nostres mateixos dies, el gran En Marian Aguiló, comença a perllucir y posar en obrar sens altre ideal qu' honrar la llengua y la Patria.

A una literatura tant exuberant com la catalana li convé tenir guardades com dins d' llençons d' or y art, les seues obres classiques abont s' hi troba l' llevat fecundíssim de la llengua, de les tradicions y de l' història-patria, y may ni l' refinaments y avences de l' industria, l' hi farán ofensa, ni seràn prou a honrar aquelles produccions mares de ciències y de lletres. Per això es tant d' alabar la «societat de bibliófils» que motivan aquestes ratlles, a la que voldriem un èxit grandioso y ben proper.

Ens hem fet ressò dels propòsits d' aquesta novella societat perque ho creiem un dever, puig cal donar publicitat a totes les obres cultes que com aquesta en qüestió, son d' interès tant general y fins necessari, cooperant així a la formació del gust dins l' «esfera» de la nostra comarca estimada que comença a desvetllarse. Segurs estem que l' aymadors de tot lo Bo y de tot le Bell, ne pendrà nota, escaixintse potser de la incuria y atrassament ab que alguns editors moderns hagin deixat qu' exissen de les seues prempses obres de valú relativa y fins absoluta, quines per la qualitat dels materials que hi han empleat menjades pel corch y la floridura que duen en gérmen, en els mateixos prestatges de les llibreries y biblioteques, moriran, les que ja no han mort, mes aviat que llur autor desaparegui d' entre l' mortals, cosa que no deix d' esser una viva llàstima.

La societat de bibliófils la formarà un cos de 32 socis, creant ade més una secció d' adjunts, los quals mitjançant el pago de 25 pessetes d' entrada, tindran el dret d' adquirir a preu de cost, totes les obres que publici la societat.

Tant debò que pròspera y rumgosa la nova societat sigui un orgull pels forasters y la més alta honra de la Bibliografia Catalana.

J. B.

Revista setmanal

A bon hora m' ha encarregat lo nostre Director que li fes la revista de la setmana. ¡Bona setmana tecní! Bona pera tots los polítichs

d'Espanya, pos en ella s'ha representat lo tercer acte, durant este any de la gran comèdia del sistema parlamentari ó parlador ya que n'parla més que lleys beneficíoses pera l'país se fan. Com no m'agradava posarme en esta classe d'assumts, de què vol vosté que li parle? Vol que li parle de regeneració, que ara es moda, de la que tothom ne parla y ningú'n fa? Se veu que no tenen en compte que, antes de la regeneració deu passar la nació per una dissolució lenta y fonda a la que encara no hem arribat; però de segur hi arribarem, si els pobles y regions que constitueixen el tot espanyol, no disfruten dels seus drets y de la seua autonomia, que son les principals bases per aixecar a Espanya del estat miserabile en que l'han deixada los mals governs, qu' am lo seu esperit de centralisme s' han creut qu' Espanya té els seus límits marcats per les algues del Lozoya y Manzanares.

Deu fassi que despues dels accessos de la setmana, fessem un poc de progrés, de civilització y de pàtria. De ser axis, donarém per ben emplada la setmana.

En el Congrés acaba de passar un acte importantissim. En menys de dos minuts los diputats que formen la majoría, han proclamat jefe del partit conservador al siñor Maura. Entiendolo tú Villaverde. Los liberals que fà tan temps que s'barallen pel modo de nombrar el seu jefe, podrán apredre la manera de ferho. — Tortosa.

Retalls

Com a prova de la confiança que inspiran los nous concejals den Lerroux, derrerament elegits y que han de formar part del Ajuntament de Barcelona copiem de la «Veu de Catalunya»:

«Al començar a temer l'entrada de nous regidors republicans al Ajuntament, de manera que formarien majoria, els títuls del Deute Municipal varen iniciar una bai-

xa que s'ha anat accentuant després de las eleccions. Així es que els del 6 per 100, de 105 han baixat a 101 y els demés han tingut un descens semblant.

En canvi, la primera vegada que varen entrar els catalanistes, els títuls varen experimentar una pujada més que regular.

Bona preparació pera la unificació del Deute.»

Caixa misteriosa

La Correspondencia militar acull el rumor de que la caixa misteriosa detenguda pel govern a Cádiz contenía les quartilles d'una obra en la que se relataven els successos de les guerres de Cuba y Filipines, adquirida pel *Correo Español*, de Buenos Aires.

El senyor Sagasta, que coneixia dita obra, va impedir que s'publicés, otorgant, al seu autor una acta de diputat.

Si que deu ser plena de misteris la tal caixa, si deuen havernhi de sàpos y culebras cuant en Sagasta no va permetre que la obriren?

Já en caixa l'anterior retall lleva el seguent referent á la mateixa.

Caixa misteriosa

Ja s'ha esclarit lo contingut de la caixa misteriosa que s'enviava á América.

Lo consignatari de la caixa que es en Joan Urquia (Capitán Verdares) s'ha presentat al Jutlat.

Segons l'ofici de l'autoritat governativa la caixa contenía documents importants que podian deshonrar á la nació, però que s'han convertit en quartilles que l'senyor Urquia envia á Buenos Ayres, ahont havia d'imprimirse formant un llibre.

En la obra s'examinaven las passades guerras colonials y s'tractava dels ministres que governavan allavors.

La obra s'titula *El desastre y sus causantes*.

L'autor ha protestat per haverse detingut la caixa no havent comés

cap delicto y per que la retenció li causa gran perjudici.

A Alcaná no deuen saber que fer dels cuartos y deuen tenir moniats grans establiments de instrucció y d'esbarjo com escolas, gimnàsies, biblioteques, societats d'esport, casas de banys, teatres circuels d'aquitàcia, etc., etc. que aburris de tot això han tingut la gran pensada de construir una plaza de bous.

Si volen que us donem un bon consell deixinse de plazas de toros això es per aquella gent que no parlen ni pensan ni travallan com natros, y si es que no mos volen creure fassin ans un hospital y casa de refugi per los toreros y las seves viudas y fills.

NOTICIES

El resultat de las eleccions municipals per tot Catalunya es encaratjedor ja que abuy conta el catalanisme ab mes de cent concejals y en tres pobles que son Sitges, San Sadurní y San Pere de Viges tenen majorias y en el de Barcelona se rán diser los concejals, havent votat en dita ciutat set mil republicans menos que en las últimas eleccions y en canvi els catalanistas han augmentat de mes de dos mil.

Del escrutini general de las ultimes eleccions que tingue lloc lo dijous han resultat elegits y han sigut proclamats com a concejals los senyors següents:

Com a representants del partit republicà unitari D. Carlos Bes, don Francesch Baiges Pla, D. Joan Bonet, D. Roch Fabregat, D. Ramón Canaldà, D. Francesch Caminal, D. Joan Maijó, D. Joan Ballester Romero faltan decidí per sorteig entre D. Francesch Duart y D. Joseph Monclús per reunir igual número de vots los dos.

Com a monárquics D. Jaume Fontcuberta, D. Lluís Besora, don Pere Blasi y D. Joseph M. Piñana.

Varias distincions varen mereixer cada dia dels centres y corporacions científicas lo nostre benvolgut amic y company de causa lo estudis y actiu meje en Manel Vilà Olesa; sent la ultimament obtinguda la de Soci Corresponsal de la Academia de Higiene de Catalunya.

La mes coral enhorabona li do-men per tan honrosa distinció.

Molt promte tindràm lo gust de vore editada una obretà que està terminant lo nostre amic y company D. Federich Pastor y Lluis, obretà que respon a les avuy tan cultivades aficions y estudis folkloriks y que se tirularà *Refranero tortosino* colecció de adags locu-sions dichos sentenciosos usats en esta comarca. Es facil que, si la benevolensa del autor hi permet, pu-gami regalarla á nostres abonats, publicanla en full apart de LA VEU, pera que estos saboreisen la riquesa de refrans y frases populars del dialecte tortosí tan apreciat en la literatura y filologia regionals.

per la Inauguració del Patronato Obrero Católico (en castellà), Vellada al Gimnasi, funció al Teatre principal, Corrida de bous (fan de matados dos negres) y un brenà à Mitj-camí dels que ara estan de moda entre la gent política qu' e diu democràtica.

Per aver suert un desperfecte la màquina de la imprenta no podrà publicarse *La Libertad* hasta lo dilluns ó dimarts de la setmana entràn.

Horas d' arribada y sortida de Trens Coches, correus, Ordinaries y Recades d' aquí Tortosa.

	Arriba	Surt	Closes
MATI			
De Valencia correu..	2h3'	2h23	1.3.2.2
De Benicarló curt..	6h10	6h36	2.3.2.2
TARDE			
De Valencia exprés..	5h42	5h51	1.0.0.9
MAFI			
De Barcelona correu..	1h11	2h4'	1.2.2.2
De Tarragona curt..	8h10	8h52	2.3.3.4
TARDE			
De Barcelona exprés..	1h15	1h23	1.2.2.2
De Tarragona curt..	8h45	9h47	2.3.2.2

Coches y Ordinaries

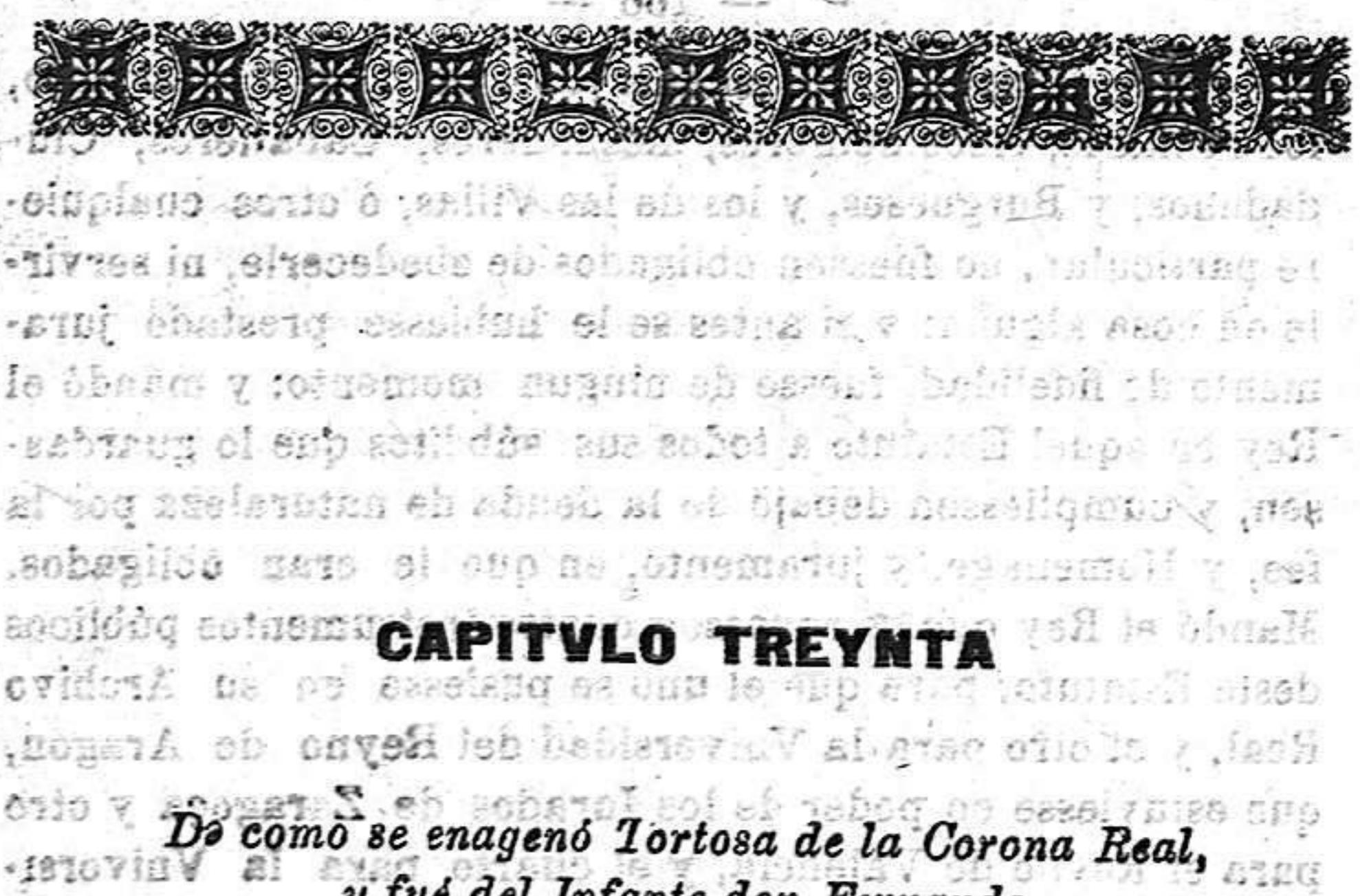
	Arriba	Surt
Hostal del Pint		
De la Cenia diari	8h.mt	2h.tart
" Arnes dill. dim. div.	8h.mt	2h.tart
" Aufara diari	8h.mt	2h.tart
Gandesa correu diari	4h.mt	4h.tart
Hostal del Sol		
De la Cenia diari	8h.mt	2h.tart
De Gandesa diari	6h.mt	2h.tart
Fresnedà dillums y dijous	8h.mt	2h.tart
Vall de robes "	8h.mt	2h.tart
Santa Barbara diari	8h.mt	2h.tart
Corbera dillums y dijous	4h.mt	6h.tart
Hostal del Paradís		
De Morella dillums y dijous	8h.ra	6h.mtar
" Godall diari	8h.mt	2h.tart
" Aldover "	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Lluna		
De Cherta diari	8h.mt	3h.tart
" Galera "	8h.mt	2h.tart
Mas de Barberans diari	8h.mt	2h.tart
Hostal de la Granvia		
Perelló dillums y divendres	6h.tz	10h.mtar
Hostal d'Abril		
Tivenys diari	10h.m	2h.tart
Prat de Compte dijous	4h.ra	10h.mtar
Tots los días encarreces pera Barcelona ab los trens expressos—Andreu Canyellas y J. cuatro cantons casa Calduch (courç).		

Tortosa, Imp. Foguet P. Hospital

zen las Historias de Aragón. Dejado esto á parte, pues no nos toca, digo: Que esta Infanta casó con el Rey don Alonso Cuarto de Aragón, y tuvo deste matrimonio á don Fernando, el qual le nació en Valencia, el año 1329 en fin del mes de Diciembre, Zurita libro 7. cap. 11. Y pués por causa deste don Fernando hubo tantas disenciones, y alborotos, y aber sido Marqués de Tortosa, me parece tomar el agua un poco mas atrás, para dezir como fué Marqués, y las contradicciones que hubo, tanto de parte de la Ciudad de Tortosa, para no ser separada de la Corona Real, como por parte de otras personas, á quien tocaba el defenderlo.

En el libro 7. cap. 5. dice Gerónimo Zurita: Que el Rey don Layme el Segundo deste nombre, en las Cortes que tuvo á los Catalanes, en el año 1319. cuando el Infante don Layme renunció la sucesión de la primogenitura, hizo union de los Reynos de Aragón y Valencia, con el Condado de Barcelona, que no se pudiessen separar, ni dividir por sus sucesores. Moviosse á esto, porque allende del beneficio universal, que resultaba de estar estos Reynos unidos, siempre que en lo passado se intentó de dividirlos, y dismembrarlos, se abian seguido dello grandes alteraciones y escàndalos, y entonces hizo un Estatuto, en quo se proveyó, que estos Reynos y el Condado de Barcelona, con el directo dominio, y derechos que le pertenecian en el Reyno de Mallorca; y en las Islas adyacentes, y en los Condados de Rossellón, Cerdanya, Conflent, y Valespit y en los Viscondados de Homelades, y Carbades estuviesen perpetuamente unidos, debajo de un solo dominio, y no se pudiesse separar lo uno de lo otro; ni por testamento, ni por donación, entre vivos, se pudiessen por el, ó sus sucesores dividir.

Reservóse en aquel Estatuto el Rey, que él, ó sus sucesores pudiesen dar á sus hijos, y nietos, y á las personas que les pareciesse, lugares, y castillos, ó otros heredamientos. Esto juró el Rey públicamente á 14. del mes de Diciembre de aquel año: y ordenosse en el mismo Estatuto, que cualquier de sus sucesores, al tiempo de su nuevo Reynado, fuese obligado de hacer Homenage ante todas cosas, de: guardar y cumplir este Estatuto, y lo jurasse públicamente

CAPÍTOL TRENTA

De como se enagén Tortosa de la Corona Real, y fué del Infante don Fernando.

PARA saber como enagén el Rey de su Corona el Marquesado de Tortosa, abiendo hecho el Estatuto arriba dicho, lo veremos en lo que se sigue. Dize Zurita libro 7. cap. 16. fol. 102. desta manera. Dicho se ha en lo de arriba del Estatuto, que el Rey hizo en Daroca antes que se casasse con la Reyna doña Leonor, en el qual se obligaba, mediante juramento, que no enageneraría ninguna cosa, que fuese del Patrimonio, por tiempo de diez años. Esto se disponia con tenor de tales palabras, que parecía que no quedaba libertad al Rey de dar estado á los hijos, que le naciessen de la Reyna doña Leonor, sino á los que ya eran nacidos. Gobernábase la Reyna por una Dueña que tenía en su casa, que abia sido su aya después que murio Doña Violante de Grecia, que se llamaba Doña Sancha Carrillo, y fué mujer de Sancho Sanchez de Velasco, que fué gran privado del Rey don Fernando, y era de tal condición, que siempre procuraba novedades, y escandalos, como el Autor de la Historia del Rey don Alonso de Castilla lo es.

